

Polismyndigheten
Rättsavdelningen
Enheten för rättslig styrning och stöd

Datum
2020-04-08

Diariernr (åberopas)
A502.678/2019

Saknr
500

Stockholms kommun
Trafikkontoret
Att; Fredrik Alfredsson

Fråga om uppställande av elsparkcyklar för uthyrning på offentlig plats omfattas av ordningslagens regler om tillståndspflicht

Sammanfattning

Polismyndigheten gör bedömningen att uppställning av elsparkcyklar för uthyrning på offentlig plats i Stockholms innerstad normalt inte stämmer överens med det ändamål som platsen har upplåtits för eller kan anses vara allmänt vedertaget. Utgångspunkten bör därför vara att det krävs tillstånd av Polismyndigheten enligt 3 kap. 1 ordningslagen (1993:1617) för att en sådan användning ska vara tillåten. Med hänsyn till det undantag från tillståndspflichten som också framgår av den nyss nämnda bestämmelsen i ordningslagen måste dock varje fall av uppställning bedömas utifrån de faktiska omständigheter som föreligger.

Bakgrund

Stockholms stad har i en skrivelse begärt att Polismyndigheten ska yttra sig över frågan om huruvida uppställning av elsparkcyklar i kommersiellt syfte är tillståndspflichtig enligt ordningslagen.

Som bakgrund till sin begäran har Stockholms stad bl.a. hänvisat till att kommersiell uthyrning av elsparkcyklar är en verksamhet som har ökat kraftigt under kort tid och kan förväntas öka ytterligare. Till detta kommer även att andra elfordon avsedda för en person som färdas sittande inom en nära framtid kommer att göras tillgängliga för uthyrning på motsvarande sätt som elsparkcyklar.

Rättsliga utgångspunkter

I ordningslagen (i fortsättningen OL) regleras bl.a. hur offentlig plats får användas. Vad som utgör offentlig plats anges i 1 kap. 2 § OL. Av 3 kap. 1 § första stycket OL framgår att en offentlig plats inom detaljplanelagt område inte utan tillstånd av Polismyndigheten får användas på ett sätt som inte stämmer överens med det ändamål som platsen har upplåtits för eller som inte är allmänt vedertaget. Från den huvudregeln gäller vissa undantag enligt 3 kap. 1 § första stycket andra meningen OL. Polismyndighetens tillstånd krävs sålunda inte om en plats tas i anspråk endast tillfälligt och i obetydlig omfatt-

ning och utan att inkräkta på någon annans tillstånd. Samtliga dessa tre förutsättningar måste föreligga samtidigt för att undantaget från tillståndsplikten ska var tillämpligt.

Av 3 kap. 1 § andra stycket OL framgår att i fråga om allmänna vägar gäller kravet på Polismyndighetens tillstånd endast sådana åtgärder som inte är reglerade i väglagen (1971:948).

Av 3 kap. 2 § OL framgår att innan Polismyndigheten beslutar i tillståndsfrågan ska myndigheten i regel hämta in yttrande från den aktuella kommunen. Om kommunen avstyrker ansökan får Polismyndigheten inte bevilja det begärda tillståndet. Om kommunen i sitt yttrande ställer upp villkor för tillståndet får Polismyndigheten meddela tillstånd endast om detta förenas med dessa villkor.

Enligt 3 kap. 14 § andra stycket OL får även av Polismyndigheten ställa upp de villkor för tillståndet som behövs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet.

Av det ovan anförda följer att som en allmän utgångspunkt gäller att den som vill använda en offentlig plats för ett annat ändamål än det som platsen är upplåten för är skyldig att ansöka om Polismyndighetens tillstånd. Om den planerade användningen inte stämmer överens med ändamålet måste Polismyndigheten vid sin prövning av ansökan också ta ställning till om undantaget från tillståndsplikten i 3 kap. 1 § är tillämplig. Det innebär att en bedömning måste göras av de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet.

Av 3 kap. 22 § OL framgår att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 3 kap. 1 § samma lag kan dömas till böter.

Närmare om undantagsbestämmelsen i 3kap. 1 § OL

I förarbetena till OL ges viss ledning för hur en bedömning av om undantaget från tillståndsplikten kan göras. Som framgått ovan krävs för detta att användandet av platsen endast är tillfälligt, i obetydlig omfattning och inte inkräktar på någon annans tillstånd

I förarbetena uttalas bl.a. att ett nyttjande av en offentlig plats som varar längre än några timmar i regel inte anses som ett tillfälligt utnyttjande. Inte heller blir ett ianspråktagande att anse som tillfälligt i fall där en offentlig plats visserligen används endast under någon timme men där nyttjaren efter ett kortare uppehåll återkommer till samma plats och återupptar sin verksamhet där. I förarbetena exemplifieras detta med en gatuhandlare som ställer sig någon timme på en gågata för att sedan gå iväg och komma tillbaka igen¹.

När det gäller bedömningen av i vilken omfattning som en offentlig plats nyttjas anges i förarbetena att av avgörande betydelse är hur stor del av ytan av den offentliga platsen som tas i anspråk. Ju större öppen yta den offentliga

¹ Prop. 1992/93:210, s. 273 ff.

platsen har, desto större ianspråktagande kan alltså anses vara av obetydlig omfattning. Det innebär också att om den offentliga ytan är begränsad kan ett endast blygsamt ianspråktagande bli tillståndspliktigt.²

Ytterligare ledning vid bedömningen av tillståndsplikten kan fås genom de brottmålsdomar som gäller misstänkt brott mot tillstandsreglerna i OL, se bl.a. Svea hovrätts dom i rättsfallet RH 1999:35 som gällde brott mot 3 kap. 1 § 1 st. och 22 § ordningslagen.

Polismyndighetens bedömning

Att använda en offentlig plats inom ett detaljplaneplanlagt område för att ställa upp elsparkcyklar för uthyrning, dvs. som ett led i en näringsverksamhet, torde enligt Polismyndighetens bedömning normalt inte stämma överens med det ändamål som platsen har upplåtits för eller vara allmänt vedertaget. Utgångspunkten bör därför vara att det krävs tillstånd för en sådan användning. För att den skyldigheten ska falla bort ska det stå klart att det planerade användandet innebär att den offentliga platsen endast tas i anspråk tillfälligt och i obetydlig omfattning och att den inte heller inkräktar på någon annans tillstånd. Bedömningen av den frågan måste, som tidigare sagts, göras utifrån de faktiska omständigheterna i varje enskilt fall och med beaktande av tillämplig rättspraxis och förarbetsuttalanden.

Polismyndigheten vill i sammanhanget också peka på det förhållandet att en kommun – utöver den vetorätt som framgår av den ovan redovisade bestämmelsen i 3 kap. 2 § OL – med stöd av sin föreskriftsrätt enligt 3 kap. 8 § OL har möjlighet att meddela de föreskrifter som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Sådana föreskrifter får inte avse förhållanden som redan är reglerade i OL men en kommun bör inom ramen för sin föreskriftsrätt exempelvis kunna föreskriva vilka offentliga platser som får användas för uthyrning av elsparkcyklar eller förbjuda att en viss plats används för sådan verksamhet, jfr t.ex. Högsta förvaltningsdomstolens dom HFD 2018 ref. 75).

Polismyndigheten vill avslutningsvis understryka att de ovan beskrivna förhållanden enbart avser verksamheten med uppställning av elsparkcyklar för uthyrning. Reglerna i OL är däremot inte tillämpliga på den som hyr en elsparkcykel. Här gäller i stället de vanliga trafikreglerna.

Detta yttrande har beslutats av chefen för enheten för rättslig styrning och stöd Eva Lindeblad med juristen Lars Stark som föredragande.

På Polismyndighetens vägnar

Eva Lindeblad

² A.a. s. 274

